

Nová publikace k výročí Hanse Christiana Andersena

Ivana Gejgušová

PdF OU v Ostravě, ivana.gejgusova@osu.cz

Andersen, H. Ch. (2025). *Pohádky a příběhy*. Kodudek.

Rok 2025 přinesl několik výročí spojených s osobností Hanse Christiana Andersena – 220. výročí jeho narození (2. 4. 1805), 150. výročí úmrtí (4. 8. 1875) a 190 let od vydání prvního svazku jeho *Pohádek a povídek* (1835).

H. CH. Andersena, zakladatele žánru autorské pohádky, autora, který zcela zásadním způsobem ovlivnil vývoj literatury pro dětské čtenáře, není u nás nutno blíže představovat. Andersenova tvorba se stala pevnou součástí literárního kánonu, jeho texty po celá desetiletí oslovují dětské i dospělé čtenáře. Do českého kulturního kontextu se Andersenovy pohádky dostaly již v 60. letech 19. století prostřednictvím překladů Josefa Mikuláše Boleslavského, v následujících letech v nich pokračoval např. Josef Ladislav Trnovský či Jaroslav Vrchlický. Uvedení překladatelé však nevycházeli z dánských originálů, ale z německých, anglických či polských verzí. Průlom do této zavedené praxe přinesl až Gustav Pallas (1882–1964), v letech 1914 až 1915 vydal kompletní čtyřsvazkový soubor Andersenových pohádek a povídek přeložených z dánštiny. Stejně postupoval také František Fröhlich (1934–2014) a na jeho překladatelské aktivity navazuje Helena Březinová (1974), která je také autorkou literárněvědné monografie *Slavici, mořské víly a bolavé zuby s podtitulem Interpretace pohádek Hanse Christiana Andersena z roku 2018*.

A právě překlady F. Fröhliche a H. Březinové obsahuje třísvazkový titul *Pohádky a povídky* vydaný v roce 2025 nakladatelstvem Kodudek jako připomenutí výše uvedených

výročí. Výslednou podobu vtiskl publikaci erudovaný tým, texty uspořádala Helena Březinová a Pavel Hájek ve spolupráci s redaktorkou Jarkou Vrbovou, respektovanou překladatelkou skandinávské literatury, ilustrace jsou dílem Filipa Pošivače.

Přístup obou překladatelů k Andersenovým pohádkám je možno přirovnat k práci restaurátorů. Východiskem se jim stalo vědomí, že je třeba Andersenovy pohádky přeložit nově, aby byla posílena jejich autenticita, a hlavně je zbavit nánosů nepřesností plynoucích jednak z využití jiných než originálních výchozích textů, ale i z častých zásahů překladatelů, kteří chtěli dětské čtenáře ochránit před příliš přímočarým, drsným zobrazením mnoha situací, nebo naopak chtěli zploštit text tam, kde na čtenáře čekala bohatá symboličnost a metaforičnost. 170 pohádek je v jednotlivých svazcích řazeno chronologicky, v doslovu je uvedeno, že z kompletního souboru Andersenových pohádek chybí jen krátký text *Slabikář*, který staví na využití abecedy a slov abecedně řazených, a proto není možno ho do češtiny přeložit bez citelných zásahů do jeho vyznění.

Pohádky a povídky zaujmou jistě také inovací výtvarné složky. Čtenářům se nejspíš starší česká vydání Andersenových pohádek spojují s ilustracemi Cyrila Boudy a Jiřího Trnky, toho Andersenovy pohádky inspirovaly také k vytvoření filmové pohádky *Císařův slavík* a za ilustrace Andersenových pohádek mu byla udělena Cena Hanse Christiana Andersena.

Filip Pošivač (1986) vytvořil pro *Pohádky a povídky* nový koncept propojení textu a obrazu. Narušil běžný postup při začleňování ilustrací do knižních titulů – pravidelné, rovnoměrné vkládání ilustrací do textu nahradil tím, že celostránkové nebo dvoustránkové ilustrace spojil ve větší celky, shluky ilustrací a ty umístil za vybrané pohádky. Shluk ilustrací nejednou převyšuje rozsah textu, např. pohádka *Pět hrášků* z luskou o dvou stranách textu je doplněna o šest stran ilustrací. Po přečtení textu tak může čtenář prostřednictvím bohatého obrazového materiálu znovu procházet příběhem a opakovaně ho vnímat, tentokrát skrze obrazový narativ. Shluky ilustrací jsou pevně včleněny do textu, ale současně představují svébytný prvek blízký tzv. tichým knihám (silent books).

Pošivač zvolil také vhodnou výtvarnou techniku, akvarelová malba doplněná o prvky koláže Andersenovým pohádkám vskutku svědčí, křehkost ilustrací, jejich neohraničenost, pomíjivost, ale i hravost a drobné náznaky komiky plně souzní s Andersenovou poetikou.

Pohádky a povídky jsou chvályhodným nakladatelským počinem, naplněním teze uvedené v doslovu, že nejhodnotnější díla světové literatury by měla být nově překládána jednotlivými generacemi, aby mohla opakovaně v plné síle oslovovat čtenáře. Titul je výsledkem mnohaleté práce tvůrčího týmu, důkazem kvality a profesionality každého jednotlivého člena a souhry celku. A jistě i inspirací pro nakladatele, překladatele, ilustrátory či znalce (nejen) literatury pro děti a mládež.

Zcela po zásluze byla kniha navržena na ocenění Zlatá stuha za překladatelský počín.